

19.4.2004

Oikeusministeriö

OM:n lausuntopyyntö 8.3.2004

23.04.2004
ad 2 481 2004
04012:00/2004 LANT
HOUTB

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ TEHTYYN YLEISSOPIMUKSEEN LIITETTÄVÄN PÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMISESTÄ JA VOIMAANSAATTAMISESTA

Pyydettynä lausuntonaan esitysluonnoksesta valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Pankkitilejä ja -tapahtumia koskevien tietojen luovuttaminen

Esitysehdotuksessa on katsottu, että pöytäkirjan 4 artiklassa asetettu velvollisuus varmistaa, että pankit eivät ilmaise asianomaiselle pankkiasiakkaalle tai ulkopuoliselle henkilölle, että pyynnön esittäneelle valtiolle on toimitettu tietoja tai että tutkinta on käynnissä, ei edellytä Suomessa lainsäädännön muuttamista. Esitysehdotuksessa katsotaan, että mainittu artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista, koska mainittu velvollisuus seuraa viranomais toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksistä. Esitysehdotuksessa katsotaan, että pankki toimisi asiassa mainitun lain 23 §:n 2 momentissa ja 26 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin viranomaisen toimeksiannosta. Tämän johdosta ao. laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden katsotaan koskevan myös pankkia. Valtiovarainministeriö ei tässä yhteydessä ehdotuksessa esitettyyn.

Esitysehdotuksen tulkinta, että pankin antaessa suomalaiselle viranomaiselle oikeusapupyynnön johdosta tietoja, kyse olisi viranomaisen toimeksiannosta suoritettua tehtävästä on kestävä. Pöytäkirja asettaa tietojen toimittamisvelvollisuuden jäsenvaltioiden viranomaisille. Suomessa viranomainen, tässä tapauksessa poliisi, saa pöytäkirjassa tarkoitettut tiedot pankista poliisilaissa ja luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädettyjen tietojensaantioikeuden perusteella, ei pankille annettavan toimeksiannon perusteella. Lisäksi lakia koskeneen hallituksen esityksen (HE 30/1998 vp) 26 §:n 3 momentin perusteluissa säännöksen tarpeellisuutta perustellaan erityisesti viranomaisien lisäntyvien ostopalvelujen käytön vuoksi. Perusteluissa käytetään esimerkkinä asiantuntijalausunnon hankkimista.

Valtiovarainministeriö katsoo, että voimassa olevasta lainsäädännössä ei ole säännöstä, joka velvoittaisi pankkia pöytäkirjan 4 artiklan tarkoittamalla tavalla.

Verorikokset

Verotusasioihin liittyvä Suomen ja muiden Euroopan unionin valtioiden välinen tietojenvaihto perustuu Neuvoston direktiiviin (77/799 EY) jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten keskinäisestä avusta välittömien ja välillisten verojen alalla, asetukseen (1798/03/EY) hallinnollisesta yhteistyöstä arvonnäisäverotuksen alalla ja asetuksen (ETY) N:o 218/92 kumoamisesta sekä kansainvälisiin kahden- ja monenvälisiin sopimuksiin.

Periaatteessa sopimukset mahdollistavat laajan tietojenvaihdon Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Ne kuitenkin sisältävät säännöksiä, jotka oikeuttavat jäsenvaltiot kieltäytymään tietojen luovutuksesta. Merkittävimmän esteen tietojenvaihdossa muodostavat liikesalaisuussäännökset, joiden perusteella eräät ns. tiukan pankkisalaisuuden maat eivät ole luovuttaneet pankkitilitietoja verotusta varten, mikä taas on haitannut epäiltyjen väärinkäytösten selvittämistä veroviranomaisten hallinnollisilla menetelmillä. Epäkohtaa on pahentanut se, että kun tällaisista väärinkäytöksistä on ilmoitettu edelleen esitutkintaviranomaisille, samat valtiot ovat saattaneet kieltäytyä luovuttamasta tietoja myös esitutkintaan. Kieltäytyminen on perustunut aikaisemmassa oikeusapusopimuksessa tehtyihin vero-, tulli- ja valuuttarikoksia koskeviin varaumiin. Näillä varauksilla on ollut myös se vaikutus, että kun kyseiset maat ovat luovuttaneet tietoja muun kuin verorikoksen tutkintaan, luovutuksen ehdoksi on asetettu erityisesti se, että tietoja käytetään vain tämän muun rikoksen selvittämiseen. Tämä on voinut käytännössä estää selvittettävänä olevaan muuhun talousrikokseen liittyvän verorikoksen syytteen esittämistä.

Yleissopimukseen liitettävän pöytäkirjan 7 artiklan mukaan jäsenvaltio ei enää saisi vedota pankkisalaisuuteen perusteena kieltäytyä yhteistyöstä toisen valtion esittämän keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön osalta.

Pöytäkirjan 8 artiklan mukaan oikeusapua ei myöskään saisi enää evätä yksinomaan sillä perusteella, että pyyntö koskee rikosta, jota pyynnön vastaanottanut valtio pitää vero-, tulli- tai valuuttarikoksena. Samoin epäämisen perusteena ei pidettäisi sitä, että pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion laissa ei säädetä samanlaista veroa tai maksua kuin pyynnön esittäneen jäsenvaltion laissa taikka että siihen ei sisälly samanlaatuista veroa, maksua, tullia tai valuuttatointia koskevaa sääntelyä kuin pyynnön esittäneen jäsenvaltion lakiin.

Verotuksen kannalta pöytäkirja ja sen artiklat ovat merkittävä parannus edellä kuvattujen epäkohtien poistamiseksi. Ne tehostavat mahdollisuuksia tutkia kaikkia talousrikoksia, erityisesti verorikoksia, esitutkinnassa ja näin välillisesti parantavat verovalvonnan tehokkuutta.

Tullirikokset

Tullirikosten selvittämisessä on kansainvälisellä oikeusavulla suuri merkitys. Pöytäkirja lisää mahdollisuuksia saada EU:n jäsenvaltioilta oikeusapua tullirikosten tutkinnassa. Pöytäkirjasta tai HE-luonnoksesta, siltä osin kuin siinä selostetaan pöytäkirjan sisältöä, ei ole tullirikostutkinnan osalta huomautettavaa.

Yleisperusteluissa tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että myös tulliyhteistyöstä tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa on oikeusapua koskevia määräyksiä. Jaksossa ”2.2. Kansainväliset sopimukset” tulisi EU –yleissopimuksia koske-

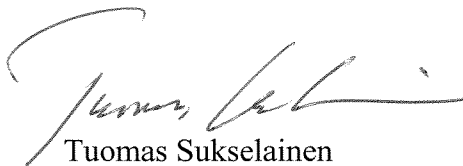
vassa 1. kappaleessa mainita myös EU:ssa tulliyhteistyöstä tehty Napoli II yleissopimus, joka koskee tullilainsäädäntöön kohdistuvien rikosten estämistä ja tutkimista sekä syyte- ja rangaistustoimenpiteisiin ryhtymistä. Asia voitaisiin todeta lisäämällä kappaleeseen seuraavaa:

Myös vuonna 1997 tehty tullihallintojen keskinäistä avunantoa ja yhteistyötä koskeva ns. Napoli II yleissopimus (EYVL C 24, 23.1.1998) sisältää määräyksiä oikeusavusta. Eduskunta on hyväksynyt yleissopimuksen 26.3.2004.

Edelleen jakson 2.2. kolmannessa kappaleessa kerrotaan kahdenvälisistä oikeusapua koskevista sopimuksista. Suomi on solminut lukuisia kahdenvälisiä tulliyhteistyösopimuksia, joissa myös on määräyksiä oikeusavusta. Kappaleeseen tulisi lisätä seuraavaa:

Myös tulliyhteistyöstä tehdyt kahdenväliset sopimukset koskevat tiettyjä oikeusavun muotoja. Sopimuksia on seuraavien EU-maiden kanssa: Ruotsi, Tanska, Saksa, Alankomaat, Ranska ja Italia (myös Viro, Latvia, Liettua, Puola, Unkari ja Slovakia).

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Tuomas Sukselainen

Budjettineuvos,
apulaisbudjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

TIEDOKSI
Rahoitusmarkkinaosasto
Vero-osasto